

Witchcraft History

แม่
มด

ประวัติศาสตร์
แห่งไสยเวท

พิมพ์
ครั้งที่ 4

อัคนี มูลเมฆ

GYDZY

gypzy

อุดมการณ์ของนักสัจจนหน้ากระตาส ผู้พิสมัยแสวงหาความรู้และภูมิปัญญาใหม่มาบรรณาการนักอ่าน

แม่บท: ประวัติศาสตร์แห่งไสยเวท
Witchcraft History

|

อัคนี มุลเมฆ

GYPZY

แม่มัด: ประวัติศาสตร์แห่งไสยเวท

Witchcraft History

อัคนี มูลเมฆ: เขียน

พิมพ์ครั้งที่ 1 2561

พิมพ์ครั้งที่ 2 2562

พิมพ์ครั้งที่ 3 2565

พิมพ์ครั้งที่ 4 2569

ราคา 230 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

อัคนี มูลเมฆ.

แม่มัด: ประวัติศาสตร์แห่งไสยเวท Witchcraft History.- พิมพ์ครั้งที่ 4.- กรุงเทพฯ : 8 กฤษ, 2569.

256 หน้า.

1. แม่มัด. 1. ชื่อเรื่อง.

133.4

ISBN 978-616-301-839-7

© ข้อความในหนังสือเล่มนี้ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

การคัดลอกส่วนใดๆ ในหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่ไม่ว่าในรูปแบบใดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน
ยกเว้นเพื่อการอ้างอิง การวิจารณ์ และประชาสัมพันธ์

บรรณาธิการบริหาร	: คราวลี เกนัย
บรรณาธิการอาวุโส	: สุรัชย์ พิงชัยภูมิ
หัวหน้ากองบรรณาธิการ	: ชยพฤกษ์ กองจันทร์
บรรณาธิการสำนักพิมพ์	: อันญา โฉมชา
บรรณาธิการเล่ม	: ธรรมธร วีระสุริย์
กองบรรณาธิการ	: คณิตา สุตราม พรรณิกา ครุโสภา พิมพ์กานต์ เดชประสิทธิ์ศักดิ์
พิสูจน์อักษร	: ชมพร ไชยล้อม
รูปเล่ม	: Key Richness
ออกแบบปก	: Key Richness
ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาด	: นุชนันท์ ทักษิณบัณฑิต
ผู้จัดการฝ่ายการตลาด	: ชิตพล จันสด
พิมพ์ที่	: บริษัท วิชั่น พรีเมส จำกัด โทร. 0 2147 3175-6
จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย	: บริษัท ยิปซี กรุ๊ป จำกัด เลขที่ 37/145 รามคำแหง 98 แขวง/เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10240 โทร. 0 2728 0939 โทรสาร. 0 2728 0939 ต่อ 108 www.gypsygroup.net www.facebook.com/gypsygroup.co.ltd LINE ID : @gypzy

สนใจสั่งซื้อหนังสือจำนวนมากเพื่อสนับสนุนทางการศึกษา สำนักพิมพ์ลดราคาพิเศษ ติดต่อ โทร. 0 2728 0939

คำนำจากสำนักพิมพ์

เรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้นั้นมีอยู่มากมาย แต่ละ
ภูมิปัญญาทั่วโลกต่างก็เป็นส่วนประกอบของอารยธรรมโดยรวมด้วยกันทั้งสิ้น
เพื่อการชมโลกที่ครบถ้วน ขอนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของไสยเวท
หนึ่งในสิ่งที่จะเติมเต็มให้ความรอบรู้ของเราได้ขยายขอบเขตออกไป

Witchcraft History แม่มด: ประวัติศาสตร์แห่งไสยเวท หนังสือเชิง
ประวัติศาสตร์สังคม นำท่านไปรู้จักกับผู้ใช้ความรู้ทางไสยเวทที่สืบทอดกันมา
แต่โบราณ ไปปริศนาของลัทธิแม่มดอันลึกลับ นำเสนอพร้อมเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง
อยู่กับศาสนา และความซับซ้อนของอำนาจอันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
แท้จริงแล้วแม่มดคืออะไร? ต่างจากแม่มดที่เราเคยเข้าใจอย่างไร? หวังใจว่า
หนังสือเล่มนี้คงเป็นที่พอใจสำหรับนักอ่านทุกท่าน

สำนักพิมพ์ยิปซี

อารัมภบท

ด้วยความสนใจส่วนตัวทำให้ข้าพเจ้าเริ่มค้นคว้าประวัติศาสตร์ของไสยลัทธิ
ในโลกตะวันตก ด้วยเดิมทีให้ความสนใจต่อการกวาดล้างแม่มดในยุโรป การ
ค้นคว้าทำให้ล่องลึกไปยังที่มาเบื้องต้นของกลุ่มศาสนาโบราณ นั้นทำให้ต้องสว
ยอนไปไกลกว่าที่คิด

หนังสือเล่มนี้จึงกอบปรไปด้วยโครงสร้างของเนื้อหาที่เริ่มต้นด้วยการ
อารัมภบทถึงที่มาของลัทธิแม่มด ความเชื่อเรื่องลัทธิซาตานในคริสต์ศาสนา
เรื่อยไปถึงการไต่สวนและทรมานกลุ่มนอกรีต กระทั่งมาจบลงที่ความเชื่อในไสย
ลัทธิยุคใหม่ เชื่อว่าโครงสร้างเช่นนี้จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพรวมของประเด็น
ทั้งหมด ทั้งอำนวยให้เกิดความเข้าใจความเป็นมาแต่ต้นจรดปลาย

เมื่อเปิดออกอ่าน ท่านจะพบว่าเนื้อหาระหว่างบรรทัดสะท้อนความรู้ข้าง
เคียงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์คริสต์ศาสนา ความขัดแย้งทางความเชื่อในยุโรป
พัฒนาการของความขัดแย้ง กระทั่งคลี่คลายมาสู่สถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะ
สถานการณ์ทางความคิดและความเชื่อในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อโลก
ตะวันตกประกาศปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนที่มีผลครอบคลุมไปทั้ง
โลก

ไม่ว่าอย่างไร สารคดีเชิงประวัติศาสตร์เล่มนี้ให้ภาพแม่มดที่แตกต่างจาก
โลกบันเทิง เช่นในนิทานสำหรับเด็ก ภาพยนตร์ หนังสือการ์ตูน หรือในนวนิยาย
ประโลมโลกย์ แม่มดในความเป็นจริงแตกต่างจากประสบการณ์ที่ผู้อ่านยึดเยียด
ให้ ประวัติศาสตร์ที่เขียนขึ้นมาจากมุมมองฝ่ายเดียวไม่อาจเรียกได้ว่าเป็น
ประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง แต่เป็นบทโฆษณาชวนเชื่อที่มุ่งครอบงำหรือทำลายค
บรปักษ์เท่านั้น

เช่นนั้นก็ตาม หนังสือเล่มนี้ให้ได้เพียงความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไสยลัทธิ
ที่มีอาจหยั่งลึกเข้าไปสู่รายละเอียดอันมหาดลบนทางผ่านของมนุษยชาติ ท่าน
ที่สนใจสามารถค้นคว้าด้วยตัวเองลงไปยังหุบเหวแห่งความรู้ด้วยเส้นเชือกอัน
เปราะบางที่ข้าพเจ้าชิงไว้ และหากเป็นไปได้ช่วยแก้ไขหมุดแห่งความผิดพลาดที่
ข้าพเจ้าตอกไว้บนเส้นทาง เผื่อว่าอาจช่วยนักค้นคว้ารายใหม่ให้ทำงานได้สะดวก
ยิ่งขึ้น

สุดท้าย การกล่าวถึงคู่มือปฏิบัติฝ่ายหนึ่งโดยธรรมชาติย่อมยากจะหลีกเลี่ยง
การเปิดโปงความผิดพลาดของอีกฝ่ายหนึ่ง กระนั้นข้าพเจ้ามิได้ตั้งใจจะ
ตำหนิคริสต์ศาสนาหรือคริสตจักรคาทอลิก อันที่จริงชาวคริสต์นั้นเองที่ลุกขึ้น
มาแก้ไขความผิดพลาดของพวกเขา ขณะผู้ให้ความสนใจอย่างเราทำได้เพียงแต่
เฝ้าสังเกตการณ์อยู่รอบนอกเท่านั้น.

อัคนี มุลเมฆ

บ้านม่อนมายุ อำเภอหางดง เชียงใหม่

มีนาคม 2561

สารบัญ

บทที่หนึ่ง

อรุณรุ่งของไผ่ลัดทิว...10

บทที่สอง

ปี่พาทย์วิทยา...34

บทที่สาม

ลัทธิชาตานิ...68

บทที่สี่

นอกกรีต...96

บทที่ห้า

ลำแม่เม็ด...122

บทที่หก

สอปลานและทรมาน...164

บทที่เจ็ด

แม่เม็ดยุคใหม่...196

ภาคผนวก

สมุนไพรและสัตว์เลี้ยงของแม่เม็ด...222

ภาพวาดแสดง
โคเวนของแม่มด
ยุคโบราณ

อรุณรุ่ง ของไสยลัทธิ

— The Dawn
of Witchcraft

บทหนึ่ง

แม่มดมาพร้อมกับมนตราและความลึกลับ มีความเป็นมายาวนานพร้อมกับ การกำเนิดอารยธรรมของโลก เป็นความเชื่อที่สามารถสืบย้อนไปได้ไกลถึง 40,000 ปี การใช้เวทมนตร์เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ถูกเรียกในภาษาสมัยใหม่ว่าลัทธิแม่มด หรือ ‘ไสยลัทธิ’ (witchcraft)¹ ถือได้ว่าเป็นศาสนาดั้งเดิมและเป็นพื้นฐานก่อนที่ศาสนาอื่นใดจะอุบัติขึ้น

จากการสืบค้นของนักโบราณคดีพบว่าลัทธิแม่มดมีมาตั้งแต่ยุคหินเก่า (Paleolithic) ผู้คนในโลกบรรพกาลให้ความนับถือเทพเจ้าแห่งการล่า (Hunter god) และเทพีแห่งความอุดมสมบูรณ์ (Fertility Goddess) มายาวนาน ข้อพิสูจน์ของเรื่องนี้คือภาพเขียนบนผนังถ้ำที่มีอายุเก่าแก่กว่า 30,000 ปี บนผนังวาดเป็นรูปคนที่มีศีรษะเป็นกวาง ซึ่งมีภาพสตรีมีครรภ์ยืนอยู่ในวงล้อมของผู้คน 11 คน วงกลมนี้ชาวแม่มดสมัยใหม่เรียกว่า ‘โคเวน’ (Coven)² การนับถือเทพและเทพีของแม่มดมีมาก่อนเทพเจ้าองค์ใด

ในยุคโบราณ ‘witchcraft’ หมายถึง ‘craft of the wise’ (ทักษะของผู้มีปัญญา) เป็นศาสตร์อันก้าวหน้าและหลักแหลม เนื่องจากผู้มีปัญญาคือผู้รู้จักสังเกตธรรมชาติ ทั้งปฏิบัติตามแนวทางของธรรมชาติ มีความรู้เกี่ยวกับยาและสมุนไพร เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้คนจนได้รับการยกย่องเป็น ‘หมอยา’

(healer) เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของหมู่บ้านและชุมชน

แม่มดเรียนรู้จากธรรมชาติ พวกเขาเชื่อว่าความเข้าใจธรรมชาติเป็นความสูงส่งของมนุษย์ ขณะมนุษย์เองก็ก่อปรส่วนอยู่ในธรรมชาติหรือในองค์รวม แม่มดมีคติที่ว่ามนุษย์มิได้เป็นเจ้าของโลก แต่เป็นส่วนหนึ่งของโลก ชาวไสยลัทธิเข้าใจดีว่าเมื่อมนุษย์เอาประโยชน์จากธรรมชาติจกต้องคืนกลับไปให้ธรรมชาติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งดุลยภาพ พวกเขาใช้ไสยเวทในฐานะเป็นศาสนาที่แท้ของธรรมชาติและเทพเจ้า

ในภาษาลาติน คำที่บ่งถึง 'แม่มด' คือ Maleficarum ขณะเพศชายหรือพ่อมดเรียกว่า Maleficus หรือ Malefica แต่บางกรณีใช้คำ Maleficorum เพื่อบ่งเฉพาะผู้ชาย หรือทั้งชายและหญิงก็ได้หากจำเป็นต้องบ่งถึงร่วมกัน

ในภาษาอังกฤษ witch หรือแม่มดมีมาก่อนภาษาของชาวแองโกล-แซกซัน (Anglo-Saxon) ในภาษาเก่าใช้คำ 'Wicca' เพื่อบ่งถึงพ่อมด และเรียกแม่มดว่า 'Wicce' ส่วนคำ 'wicker' เป็นภาษาเยอรมันโบราณหมายถึงนักพยากรณ์ (Soothsayer)

ตามปกติคำว่า witch หมายถึงแม่มดหรือนักไสยเวทสตรี กระนั้นในภาษาอังกฤษยังมีคำ Wizard และ sorcerer ที่บ่งถึง 'พ่อมด' ในอดีต 'witch' มีความหมายคล้ายบุคคลทางศาสนาผู้สูงส่ง มีหัวใจบริสุทธิ์ที่สามารถติดต่อกับจิตวิญญาณ แม่มดคือผู้มีจิตเมตตา ยึดมั่นในหลักจริยธรรม มีพลังเหนือธรรมชาติเป็นพรสวรรค์ ทำงานเพื่อปลดปล่อยความเจ็บปวดและความทุกข์ยากให้กับผู้คน

ทว่าโลกสมัยใหม่กลับมองแม่มดในทางร้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาแต่อคติที่ติดมาจากยุคกลางของยุโรป เมื่อกล่าวถึงแม่มดผู้คนจะนึกถึงภาพหญิงชราที่จมูกงุ้ม มีไม้กวาดเป็นยานพาหนะ นำตาเหี้ยวนำเกลียดน่ากลัว กระทำ

แต่เรื่องเลวร้าย โดยใช้เวทมนตร์เป็นอาวุธ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน 'witch' ใช้เรียกชาวไสยลัทธิทั้งสองเพศ

ไสยเวทหรือไสยลัทธิถือเป็นศาสนาโบราณ เป็นการกักต้อนธรรมชาติในรูปแบบที่บริสุทธิ์ เป็น 'Wicca' หรือวิถีของผู้รอบรู้ ทำให้ผู้ศรัทธาถอยห่างจากความชั่วร้าย แม่แม่มองตัวเองว่าเป็นผู้พิทักษ์โลก เป็นผู้รับใช้เทพแห่งธรรมชาติ ผูกพันตัวเองเข้ากับฤดูกาล-พืชพันธุ์-สรรพสัตว์ และโลกรอบกาย เพื่อแสวงหาความสมดุลของชีวิต ว่าไปแล้วพวกเขาทำตัวเหมือนเป็นนักนิเวศวิทยา

แม่มดที่แท้มีใช้ผู้นับถือลัทธิซาตาน (Satanism), นับถือปีศาจ (devil) หรือคุณไสย (black magic) หรือเป็นหมอผี (shamanist) ทั้งหมดมีใช้ผู้นับถือลัทธิวูดู (Voodoo) แม้เขาเหล่านี้จะมีวิธีที่คล้ายคลึงและถูกทำให้เกี่ยวพันกันก็ตาม

■ การรักษาตามวิธีดั้งเดิม
ของพ่อมดพื้นบ้าน
ชาวอินเดียน

เป็นไปได้ที่จะทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ของแม่มดโดยไม่รับรู้ถึงด้านมืดของเวทมนตร์ ถึงอย่างนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องตระหนักว่าแม่มดไม่ได้ใช้มนตร์ดำ ทั้งหมดนี้ต้องทำความเข้าใจว่าไสยเวทเป็นศาสตร์ทั่วไป ถูกนำไปใช้ทั้งด้านบวกและลบโดยผู้คนต่างๆ แม้กระทั่งโดยผู้ที่อ้างตัวว่าเป็นแม่มดหรือบุคคลทางศาสนา ในสมัยโบราณเวทมนตร์เป็นเรื่องสามัญที่แฝงอยู่ในวิถีชีวิตและชุมชน ในยุคแรกแม่มดเป็นเพียงหมอพื้นบ้าน (Folk healer) คาถาที่ใช้ก็เป็นเพียงคาถาพื้นบ้าน (Folk Magic) เวทมนตร์ในภาษาลาตินได้มาทีหลัง จากโรมันและคริสต์ศาสนานั่นเอง

โฮมเมอร์ กวีกรีก
(900-850 ปีก่อนคริสตศักราช)

ในโลกโบราณ อาณาจักรต่างๆ เช่น อียิปต์ กรีก และโรม ผู้คนล้วนประกอบกิจกรรมด้านเวทมนตร์ เพราะสิ่งนี้คือความสูงส่งเสมือนเป็นวิทยาศาสตร์ของยุคบรรพกาล ผู้คงแก่เรียนต้องเรียนรู้วิธีการรักษาผู้ป่วย วัสดุสรรพคุณของสมุนไพร รู้วิธีใช้ของมันแม้กระทั่งเพื่อทำให้คนหลับ ต้องเข้าใจลัมบ์ปรัชญาของมนุษย์ ทั้งสามารถเชื่อมพิธีกรรมเข้ากับการใช้เวทย์มนตร์และการสวดอ้อนวอน

ผู้คงแก่เรียนของกรีกที่สมัยใหม่เรียกว่าปราชญ์ อย่างเช่น ไพธากอรัส (Pythagoras)³ ซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นนักคณิตศาสตร์, นักปรัชญา และเป็นนักวิทยาศาสตร์ ทว่าแท้แล้วเขายังเป็นนักไสยเวทย์ผู้หนึ่ง แม้ไม่ถูกเรียกว่าพ่อมดก็ตาม ไพธากอรัสมีอิทธิพลทางความคิดต่อเพลโต (Plato) ในเวลาต่อมา

ในข้อเขียนที่ชื่อ *Dialogues* ของอริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของทฤษฎีไสยเวทย์ไว้ในบท *History of Animal* อันที่จริงในฐานะผู้มีการศึกษาและเฉลียวฉลาดทั้งเพลโตและอริสโตเติลรู้ว่าแม่มดคืออะไรเรื่องราวของไสยลัทธิยังปรากฏชัดอยู่ใน ‘โอดิสซีย์’ (*Odyssey*)⁴ ของกวีโฮเมอร์ (Homer)

ก่อนหน้านั้นในอียิปต์ ยังมีนักบวชสตรีคอยทำหน้าที่อยู่ในวิหารแห่งเดลฟี (Oracle of Delphi) พวกเธออุทิศตัวให้กับเทพเจ้า ทั้งทำตัวเป็นนักพยากรณ์และโหราจารย์ สตรีเหล่านี้จะนั่งอยู่เหนือรอยแยกของหิน มีไอสมนไพรลอยขึ้นมาห่อหุ้มอยู่รอบกาย สมุนไพรช่วยให้เกิดสภาวะฉาน ที่นั่นเองพวกเธอทำนายอนาคตระหว่างนั้นจะมีนักบวชอีกคนคอยอธิบายความหมายที่เธอสื่อออกมา เนื่องจากบ่อยครั้งมักซ่อนรหัสที่เข้าใจยาก กระนั้นคำทำนายหลายอย่างเป็นความจริง พิธีกรรมลักษณะนี้ดำเนินต่อเนื่องกันมาหลายพันปีในรูปแบบที่หลากหลาย

ในอดีต สังคมกรีกมีแม่มดผู้ยิ่งใหญ่มากมาย อย่างเช่น มีเดีย (Medea)⁵ แม่มดซึ่งมีชื่อโด่งดังที่สุดในยุคนั้น เธอเข้มแข็งแต่บางครั้งอาจวิกลจริตและ

■ นักบวชสตรีในวิหารแห่งเดลฟี

โหดร้าย ฮีเคท (Hecate)⁶ เป็นเทพีแห่งดวงจันทร์คนแรก แต่ต่อมาถูกถือว่าเป็นเทพีแห่งแม่มดผู้ปกครองรัตติกาล และเป็นนายแห่งปีศาจที่นำกลัวทั้งปวง ส่วนเซิร์ซ (Circe) เป็นแม่มดผู้สาปเหล่าคนรักของเธอไปเป็นสุกรเมื่อเธอเบื่อหน่ายพวกเขาแล้ว

แม่มดผู้เก่งกล้าเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นคนชั่วร้าย นั่นบางทีอาจเนื่องจากการที่พวกนางให้ความรักดีต่อเทพธิดาตามทำเนียมของศาสนาโบราณ เหล่าผู้นับถือศาสนาที่ใหม่กว่าจึงมองแม่มดเหล่านั้นว่าเป็นคู่แข่งที่น่ากลัว เช่นเดียวกับที่ทำกันอยู่ในวัฒนธรรมทั้งหลาย ทว่าในการพิสูจน์ความจริงพบว่า ตำราทั้งปวงต่างเน้นย้ำถึงความรู้ด้านสมุนไพรและเวทมนตร์ของแม่มด อีกทั้งความรู้ของพวกเธอได้รับการสืบทอดต่อมาจนปัจจุบันโดยแม่มดยุคใหม่

แพน (Pan) คือเทพเจ้าดั้งเดิมที่สุดที่ได้รับการรักดีจากแม่มด พระองค์มีศีรษะเป็นกวางมีร่างเป็นมนุษย์ ทรงเป็นเทพแห่งธรรมชาติของชาวโลสลัทธิ

เป็นส่วนหนึ่งของพืชและสัตว์ที่มีชีวิต ทรงสถิตอยู่กับเหล่าเทพีและเหล่าผู้ที่เราเรียกตัวเองว่า ‘ผู้พิทักษ์โลก’ (Guardians of Earth)

การแปลงร่าง (Shape Changing) เป็นความสามารถพิเศษประการหนึ่งที่เชื่อกันว่าสามารถทำได้โดยมนตราของแม่มด ไม่ว่าจะจริงหรือเท็จ แต่การแปลงร่างถือเป็นเรื่องธรรมดาอยู่ในเทพปกรณัมและวรรณกรรมของกรีกอย่างเช่นในตำนานรักของเทพซีอุส (Zeus) พระองค์ทรงแปลงร่างเป็นหงส์และเป็นวัว หรือกระทั่งเป็นสายฝนทองคำ ว่าไปแล้วทรงทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามความปรารถนา ความเชื่อซึ่งมาทีหลังเช่นนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแม่มดหรือไม่?

ในข้อเขียนโบราณชื่อ *Golden Ass* (ลาทองคำ) เขียนโดยอพูโลอุส แห่งมาดอร่า (Apuleius of Madaura) ก็กล่าวถึงการแปลงร่าง ในนั้นเป็นตำนานของชายชาวกรีก ที่เล่าถึงหนุ่มผู้หนึ่งว่าภายใต้ความช่วยเหลือของแม่มดอ่อนหัด เขากลายไปเป็นลาโดยบังเอิญ หลังจากเที่ยวออกไปผจญภัยมากมาย เทพีไอซิส (Isis) ช่วยให้เขาเปลี่ยนร่างกลับกลายมาเป็นนักบวชผู้ศักดิ์สิทธิ์ของเขา เหล่านี้คือตัวอย่างชี้ถึงความเป็นสามัญของไสยลัทธิในยุคโบราณ ชาวโรมันเองก็ใช้เวทมนตร์มากมายในชีวิตประจำวัน พวกเขาใช้วิชาโหราศาสตร์, เครื่องราง, การเสกเป่า เพื่อการเยียวยาและเพื่อสาปแช่ง

ในยุคนั้นชาวโรมันมีเครื่องมือที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง คล้ายกระดานผีถ้วยแก้ว หรือ Ouija board ที่ใช้ในการทรงเจ้าหรือเรียกภูตผี เป็นกระดานเหล็กมีตัวอักษรและเครื่องหมายต่างๆ เขียนไว้ กระดานมีขาหยั่งสามขาทำด้วยไม้ ผู้ทำพิธีกรรมจะแขวนกระดิ่งไว้ด้วยเส้นด้ายทางขวาเหนือกระดาน เมื่อปีศาจให้คำทำนาย กระดิ่งจะแกว่งคล้ายลูกตุ้มไปตามตัวอักษรเหล่านั้นเพื่อตอบคำถามของผู้ประกอบพิธีกรรม

คัมภีร์ที่เรียกว่า ‘*Aeneid*’⁷ ของโรมัน พรรณนาถึงการใช้เวทมนตร์อย่างเข้มข้น ในนั้นกล่าวถึง ‘ไดโด’ (Dido) ว่าเป็นแม่มดทรงอำนาจ แต่ท้าย

ที่สุดเธอหันมาต่อต้านตัวเองเช่นเดียวกับแม่มดมีเดียของกรีก ส่วนบทละครที่เขียนโดยฮอเรซ (Horace)^๑ ให้ภาพแม่มดที่น่ากลัวและเต็มไปด้วยความชั่วร้าย เช่นพรรณนาถึงพิธีกรรมอันน่าพรั่นพรึงรวมทั้งการสังหารเด็ก

กล่าวกันว่าชาวโรมันมักให้ภาพแม่มดไปในทางร้ายด้วยพึงใจในความโหดร้าย ผู้คนชอบดูเกมต่อสู้ในสังเวียน ระหว่างคนกับคนหรือมนุษย์กับสัตว์ร้าย ทั้งชื่นชอบความโหดร้ายในสงคราม เรื่องเล่าของแม่มดสะท้อนรสนิยมแบบนี้ได้ดี ไม่น่าสงสัยที่ว่าทำไมแม่มดโรมันจึงมีแต่ด้านมืด เนื้อเรื่องในตำนานมักระบุว่าบ่อยครั้งแม่มดใช้ยาพิษ ทำพิธีทรงเจ้าเข้าผี ปลุกวิญญาณ และสร้างปิศาจขอมบี แม้จะมีข้อเท็จจริงที่ว่าชาวโรมันมากมายเขียนมนตราไว้บนแผ่นตะกั่วเพื่อสาปแช่งปฏิปักษ์ของตน ทั้งหมดนี้ถือเป็นช่วงเวลาที่น่าเศร้าสำหรับสาวกของศาสนาโบราณอย่างแม่มด

ตรงกันข้ามกับชาวอียิปต์ ชนชาติผู้ให้กำเนิดอารยธรรมในยุคแรก ที่นั่นผู้คนเชื่อถือมนตราจุดตั้งวิทยาศาสตร์ มนตราผสมผสานอยู่ในศาสนา พิธีกรรมต้องกระทำอย่างพิถีพิถัน ในเทพปกรณัมและตำรามนตราต่างๆ สะท้อนอย่างชัดแจ้งว่าพวกเขามีระบบความเชื่อที่วางอยู่บนวิชาการ มีการแบ่งแยกตำราออกเป็นวิชาโหราศาสตร์ (astrology), การแปรธาตุ (alchemy) และสูตรท่องจำ

■ มีเดีย
เทพีของชาวกรีก

สำหรับมนตราที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ผู้ประกอบพิธีกรรมต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ คนสามัญนอกจากต้องปรึกษาผู้เชี่ยวชาญแล้ว ยังต้องซื้อเครื่องรางและสมุนไพรเพื่อปกป้องตัวเอง ทั้งต้องร้ายเวทด้วยตัวเองอีกด้วย

ใน *The Book of Dead* หรือ ‘คัมภีร์แห่งความตาย’ ของอียิปต์ระบุว่าประตูของโลกแห่งความตายจะไม่เปิดให้กับผู้ไม่รู้จักชื่อลับของตน หรือผู้ที่ออกเสียงไม่ถูกต้อง แต่ละประตูต้องออกเสียงและอ่านชื่อประตูให้ถูกต้อง ชาวอียิปต์มีตำรามากมายเกี่ยวกับสูตรมนตรา รวมทั้งการทำนายโชคชะตา, คำสาปแช่ง และเครื่องรางสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน

เครื่องรางถือเป็นของสำคัญที่ขาดไม่ได้ มันใช้สวมสำหรับผู้ยังมีชีวิตและวางไว้บนร่างผู้ตาย เครื่องรางอาจทำด้วยวัสดุต่างๆ บางครั้งจารึกไว้ด้วยมนตรา บางอันมีรูปร่างเป็นที่นิยม เช่น รูปแมงสะคารับ (scarab) และรูปหัวใจ ชาวอียิปต์บางคนมีเครื่องรางไว้ปกป้องอวัยวะแต่ละส่วน บางตำรากล่าวถึงความฝันและการแปลงร่าง เช่น มีคำสาปอยู่ในตำรา *Book of Dead* สอนให้ผู้เพิ่งตายแปลงร่างเป็นนก, จระเข้ หรือ อสรพิษ

ภาพเชิงบวกของแม่มดดำเนินมาหลายชั่วอายุคน อย่างไรก็ตาม ท้ายที่สุดลัทธิพระเจ้าองค์เดียว (Monotheism) เข้ายึดครองโลกตะวันตก แรกสุดคือลัทธิยูดาย (Judaism) และต่อมาคือคริสต์ศาสนา และแล้วสถานภาพของแม่มดกลายเป็นความเลวร้าย ไบเบิลกล่าวถึงแม่มดไปในทางลบ บางยุคแม่มดถูกนักบวชในคริสต์ศาสนาประหารอย่างโหดเหี้ยม

แม่มดมีชื่อรายหนึ่งคือ ‘แม่มดแห่งเ็นดอร์’ (Witch of Endor)¹⁰ เธอเป็นหนึ่งในผู้รอดชีวิตหลังจากเหล่าแม่มดถูกเข่นฆ่าโดยกษัตริย์ซาอูล (King Saul) ตามคำสั่งของซามูเอล (Samuel)–ศาสดาพยากรณ์

ในยุคแรก โมเสส (Moses) และอา론 (Aaron) ต่างนับถือมนตราของอียิปต์ ดังพรรณนาอยู่ในคัมภีร์ *Exodus* เช่นกล่าวว่าโมเสสสามารถเสก

กึ่งไม่ให้เบญจในระหว่างแข่งขันกับผู้วิเศษชาวอียิปต์ เมื่อโรคระบาดเข้าสู่โจมชาวอียิปต์ ผู้คนเชื่อว่าเป็นฝีมือของแม่มดผู้ชั่วร้าย แต่ไบเบิลของคริสต์กล่าวถึงโรคระบาดเหล่านั้นว่าเป็นการลงโทษของพระเจ้า

กล่าวกันว่ากษัตริย์โซโลมอน (King Solomon) ราชบุตรของดาวิด (David) ทรงเป็นผู้ฉลาดที่สุดในยุคของพระองค์ หรือกระทั่งฉลาดที่สุดในบรรดาลิงมีชีวิตบนผิวโลก ทรงเป็นพ่อมดผู้วิเศษเช่นเดียวกัน หนังสือ *'The Wisdom of Solomon'* (ปัญญาของโซโลมอน)¹¹ เขียนขึ้นหลายปีหลังจากพระองค์สิ้นพระชนม์ แต่ข้อความไม่น้อยในนั้นได้มาจากปากคำของพระองค์เอง ทรงกล่าวว่าพระเจ้ามอบอำนาจและความรู้ให้พระองค์ และสิ่งที่พระองค์เรียนรู้ได้มีเพียงศาสตร์ต่างๆ เท่านั้น แต่รวมทั้งมนตราด้วย ในภายหลังผู้คนชื่นชมในพระองค์ว่าทรงเป็น 'พ่อมดขาว' (white witch)

ตามต้นฉบับเดิมระบุว่ากษัตริย์โซโลมอนมีอำนาจเหนือปีศาจ (demons) แต่มาเขียนผิดเป็น 'เหนือพายุ' (wind) เพราะสองคำนี้คล้ายกันมากในภาษาฮีบรู นอกจากนี้ยังอ้างว่าทรงมีความรู้ด้าน 'การไล่ผี' (exorcism) ในครั้งกระโน้นการไล่ผีมีบทบาทสำคัญ เพราะมีโรคภัยหลายชนิดที่ทำให้ผู้ป่วยมีอาการเหมือนถูกผีเข้า

โดยทั่วไปศาสนาใหม่กำเนิดขึ้นจากอิทธิพลของศาสนาเก่า ด้วยเหตุนี้จึงมีไสยเวทและการพยากรณ์ดวงชะตามากมายปรากฏอยู่ในคัมภีร์ทางศาสนาของฮีบรู เช่นในพระคัมภีร์ 'โทราห์' (Torah) พระคัมภีร์เล่มนี้มีถ้อยคำจำนวนมากที่บ่งถึงมนตราและพิธีกรรม

ดังเช่น:

nahash เป็นนาม แปลว่า งู (snake) เมื่อเป็นกริยา แปลว่า ส่งเสียงพ้อ (hissing) หรืออาจแปลว่า เสียงกระซิบ (whispering)

Onan แปลว่า เมฆ (clouds) มีนัยยะถึงการใช้มนตรา

Kashaph มีความหมายกำกวม กล่าวคือตามรากศัพท์แปลว่า พึมพำ (mutter) หากเป็น kash คำเดียวแปลว่าสมุนไพร hapalah แปลว่าใช้ (using) รวมแล้วแปลว่า ใช้สมุนไพร

ba'alob แปลว่านายแห่งวิญญาณ (master of spirits)

yidde'oni แปลว่าผู้รับข่าวสารจากปีศาจ (gainer of information from ghosts)

เหล่านี้คือตัวอย่างไสยลัทธิที่ปรากฏอยู่ในศาสนายูดาห์ของชาวยิว

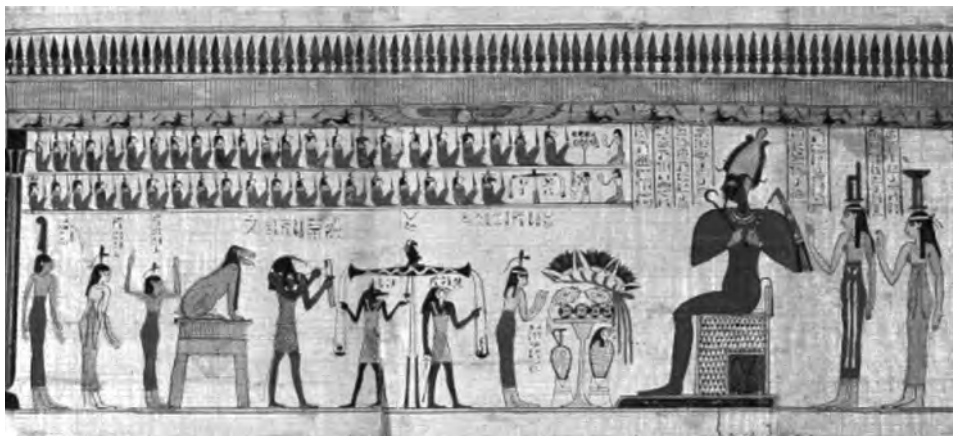

■ แพน
เทพเจ้าแห่ง
ธรรมชาติ

แม้กระนั้นยังมีข้อความระบุไว้ในพระคัมภีร์ไบเบิลว่าชาวคริสต์ต้อง “ไม่ยินยอมให้แม่มดมีชีวิตอยู่” (Do not allow a sorceress to live. / Exodus 22: 18) เหตุผลนั้นง่ายมาก นักมานุษยวิทยาอธิบายว่าแม่มดไม่เพียงรักดีต่อศาสนาคู่แข่ง แต่เป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่สตรีมีอำนาจ (Matriarchal Society) สังคมที่ปกครองโดยผู้หญิงเป็นภัยต่อยิวและคริสต์ที่ถือเอาผู้ชายเป็นใหญ่

คริสต์ศาสนายุคแรกมองสตรีว่าเป็นสาเหตุของบาปกำเนิด (Original Sin) อันเนื่องมาจากตำนานที่ว่าอีฟชักชวนอาดัมให้กินแอปเปิลของซาตาน คริสตจักรยังมองสตรีว่าอ่อนแอ, ไร้เงา, ไร้ศรัทธา อ่อนไหวต่อบาป สตรีจึงถูกริบสิทธิ, ไร้การปกป้อง และไร้เกียรติในทุกทาง ตรงกันข้ามกับศาสนาดั้งเดิมอื่นๆ ที่สตรีสามารถเป็นนักบวช, เป็นแม่มด, เป็นหมอยา และเป็นครู อาชีพทั้งหมดได้รับการยกย่องในสังคม

การตั้งรกรากในคานาอัน (Canaan) ของชาวอิสราเอลเป็นจุดผกผันทางประวัติศาสตร์ มันชี้ว่าอำนาจของศาสนาเก่าหรืออำนาจของไสยลัทธิเริ่ม

■ คัมภีร์มรณะของชาวอียิปต์

เสื่อมคลาย แม้ใช้เวลาหลายศตวรรษและมีการสู้รบอย่างดุเดือด ทว่าท้ายที่สุด ศาสนาที่เป็นธรรมชาติและอ่อนโยนก็พ่ายแพ้แก่ศาสนาใหม่ที่ทรงอำนาจและมีกำลังทางทหารเหนือกว่า ความเชื่อแบบยิว-คริสเตียนได้ทำลายล้างทุกสิ่งทุกอย่างอย่างด้วยวิธีอันรุนแรงกระทั่งสามารถพิชิตโลกตะวันตก

สำหรับชาวยิว-คริสเตียน แม่มดหรือไสยลัทธิเป็นความเชื่อที่มาจากลัทธินอกศาสนา (Paganism) ทั้งถือว่าแม่มดเป็นหนึ่งในกลุ่ม 'นอกรีต' (Heresy) ที่ต้องถูกกำจัด แม้ว่าในสังคมยุโรปยุคใหม่ผู้คนจำนวนมากยังประกอบไสยเวทเป็นอาชีพรูทิกหรือกึ่งอาชีพ แม่มดในยุโรปเชื่อมั่นในการใช้มนตราและสมุนไพรเพื่อรักษาโรค ใช้เวทมนตร์ชั่วรูปพรรณของคนร้าย ทำนายอนาคตล่วงหน้า ค้นหาทรัพย์สินที่สูญหาย ทั้งหมดนั้นเพื่อแลกกับค่าจ้าง พวกเธอยังต่อต้านการใช้ไสยเวทไปในทางชั่วร้ายอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมดังกล่าวเป็นเพียงการใช้มนตราในระดับล่าง ในยุคฟื้นฟูศิลปและวิทยาการ (Renaissance) เหล่าผู้คนแก่เรียนฝึกการใช้มนตราในระดับสูง เขาเหล่านั้นได้แก่นักบวชในคริสต์ศาสนา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญที่ศึกษาด้านเทววิทยามายได้อิทธิพลของลัทธิเพลโตใหม่ (Neo-Platonism) เป็นความซับซ้อนที่มองการทำไสยเวทว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบทางจิตวิญญาณ

ระหว่างศตวรรษที่ 12-15 ยามที่คริสต์ศาสนาได้รับการเผยแพร่ไปทั่วยุโรปแล้ว กระนั้นโดยทั่วไปยังปนเปื้อนอยู่กับความเชื่อแบบไสยเวท ผู้คนหลากหลายอาชีพยังคงใช้เวทมนตร์กันอยู่ในชีวิตประจำวัน นักบวช แพทย์, คัลเลอร์-แพทย์, หมอตำแย, หมอยา และโหราจารย์ เหล่านี้ล้วนใช้คาถาอาคมอยู่ในวิชาชีพทั้งสิ้น

หนังสือและตำราต่างๆ ในสมัยนั้นผู้เขียนส่วนใหญ่เป็นนักบวชมากกว่า เป็นฆราวาส ในยุคที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือนักบวชคือชนชั้นผู้อ่านออกเขียนได้ พวกเขามีเวลาทำงานเขียนตลอดทั้งวัน ทั้งใช้มนตราเพื่อเยียวยารักษาโรค

ให้กับผู้คน อารามหรือโบสถ์แต่ละแห่งถูกคาดหวังว่าสามารถจะช่วยรักษา เยียวยาผู้คนให้หายจากโรคภัยโดยใช้มนตรา หรือเครื่องราง หรือยาสั่ง เพื่อกำจัดอาการป่วยไข้

นักบวชสามัญในเขตปกครองใดๆ อาจมีประสบการณ์เกี่ยวกับยา อย่างนั้นก็ใช้มนตราควบคุมไปด้วย เช่น ในศตวรรษที่ 12 พระมีหน้าที่ต้องทำพิธีกรรมทางด้านเกษตรเพื่อความสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ พิธีกรรมอาจต้องใช้เวลาทั้งวัน เช่น ขุดดินประพรมน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ทำด้วยน้ำมันพืช, นม, น้ำผึ้ง, สมุนไพร ขณะที่สวดมนต์ไปด้วย สิ่งนี้มองว่าเป็นพิธีกรรมแบบคริสต์ เนื่องจากเป็นมนตราที่ได้จากพระคัมภีร์ไบเบิล การใช้มนตราเช่นนี้แพร่หลายทั่วไป มันถูกมองว่าเป็นกิจกรรมภายใต้ร่มของคริสต์ศาสนา แม้จะเกี่ยวพันอยู่กับการใช้เวทมนตร์ก็ตาม

การเยียวยาในยุคกลาง (Middle Age) บ่อยครั้งอยู่ในรูปของ ‘มนตร์ธรรมชาติ’ อย่างเช่นที่ปรากฏใน ‘Leechbook’ หรือ ‘คู่มือแพทย์’ ที่รวบรวมไว้ซึ่งสมุนไพรทั้งหลาย เป็นต้นว่าในการรักษาโรคผิวหนังซึ่งต้องใช้สมุนไพร แต่ในนั้นมีคำแนะนำให้เจาะเลือดออกจากคอของผู้ป่วย แล้วเทลงในกระแสน้ำไหล หยอดเลือดลงในน้ำสามครั้ง ตามด้วยคาถาบางอย่าง เป็นอันเสร็จพิธี

ในคู่มือแพทย์ที่ชื่อ ‘Lucnunga’ แนะนำให้ใช้ยารักษาโรคที่ได้จากวัฒนธรรมพื้นบ้านของยุโรป กระนั้นไม่เกี่ยวข้องอยู่กับการใช้เวทมนตร์ เช่น กำหนดให้มีผู้สวดมนตร์กลุ่มหนึ่งมานั่งสวดอยู่เบื้องหน้าส่วนผสมของยา แล้วนำสิ่งนั้นไปผสมกับฟางที่มีชื่อของนักบุญติดอยู่ เช่นนักบุญ แมทธิว, มาร์ค, ลูค และ จอห์น เป็นต้น บ่อยครั้งมีคำสวดคาถาในภาษาลาตินกำกับเครื่องยาไว้ด้วย

กัจจวตรเหล่านี้เกิดขึ้นในขณะมีการประณามไสยลัทธิอยู่ในไบเบิล เช่นในพระคัมภีร์เก่าบทที่ชื่อ Deuteronomy ข้อ 18:11-12 ซึ่งกล่าวประณาม “ผู้เสกมนตร์, ผู้เป็นร่างทรง, เป็นแม่เมด, หรือहारหรือกับปีศาจ” ทั้งระบุไว้ว่า “ผู้ใด